

מחזור תשס"ז
124457

הרב יעקב יחזק' פיש שליט"א ירושלים ת"ו

בענין כנפי המלאכים

הוצאת

א. בגמ' חגיגה דף י"ג ע"ב הקשו חז"ל סתירה בין הפסוקים, פסוק אחד אומר בנבואת ישעי' הנביא שיש שש כנפים לאחד, ובפסוק אחר בנבואת יחזקאל הנביא כתוב שיש ארבע כנפים לאחת. ומתרצת הגמ' לא קשיא כאן בזמן שבית המקדש קיים, וכאן בזמן שאין בית המקדש קיים, כביכול שנתמעטו כנפי החיות.

ובאזהב ישראל פרשת וישב ד"ה ויאמר אחרי שהביא הגמ' הנ"ל כתב וז"ל, היינו בימי ישעי' היה עדיין בית המקדש קיים אז היו שש כנפים לאחת, ובימי יחזקאל כבר נחרב בית המקדש לזה כתיב שם רק ארבע כנפים, נמצא כי בזמן הזה היינו אחר חורבן בית המקדש נחסרו ב' כנפים, והנה איתא בכתבי האר"י ז"ל ח"ה "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" אינון שית תיבין נגד שית גדפין, נמצא בזמן הזה שחסר ב' גדפין כנ"ל חסר ג"כ ב' תיבין מאלו ששה תיבות בשכמל"ז הנ"ל. ואמר מורי הרב הקדוש וכו' מ' אלימלך וצללה"ה ששני תיבות החסרים הם כבוד מלכותו, ולזה אנחנו מבקשים ומתפללים להשי"ת בתפילת מוספים של יו"ט, "גלה כבוד מלכותך עלינו", ע"כ דברי קדשו. ואני אומר שהשני תיבות אשר הם חסרים מזמן החורבן בית המקדש הם "לעולם ועד". ע"כ לשונו של האזהב ישראל.

ב. והנה חשבתי בס"ד לומר דלפי דברי רבינו הנועם אלימלך אפשר לפרש כמין חומר את הגמ' בשבת דף ל' ע"א כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים, דבקו שערים זה בזה, אמר שלמה עשרים וארבעה רננות ולא נענה, פתח ואמר שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד וכו'. והיינו דהתפלל שיפתחו השערים כדי שיתגלה בחינות "כבוד מלכותו" בבנין בית המקדש וכו'.

ג. והנה באז ישיר כתוב מקדש ה' כוננו ידיך, ה' ימלוך לעולם ועד. ופרש"י חביב בהמ"ק שהעולם נברא ביד אחת שנאמר אף ידי יסדה ארץ, ומקדש בשתי ידים, ואימתי יבנה בשתי ידים בזמן שה' ימלוך לעולם ועד לעתיד לבא שכל המלוכה שלו, ע"כ.

ומכאן מדויק היטב לפי דברי האזהב ישראל דכשיהיה מקדש ה', אז יתגלו הבחינות של ה' ימלוך לעולם ועד בכנפי החיות.

ד. ובתהלים קמ"ה נראה לענ"ד לרמוז את ב' השיטות ביחד, דהנה כתיב יודוך ה' כל מעשיך וגו' ומתי זה יהי, כשמשיח יבוא ויבנה בית המקדש וכמו שכתב רש"י על הפסוק שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, פרש"י ה' שהוא אלהינו עתה ולא אלהי העובדי כוכבים, הוא עתיד להיות ה' אחד שנאמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' ונאמר ביום ההוא יהי ה' אחד

ושמו אחד, ע"כ. ומה המשך הפסוק בתהלים, **כבוד מלכותך** יאמרו וגבורתך ידברו, להודיע לבני האדם גבורותיו ו**כבוד** הדר **מלכותו**.

כאן מרומז שיטת הנועם אלימלך שיתמלא שוב בחינות "כבוד מלכותו" (וגם הענין של **גבורתך** ידברו – מרמוז על לעתיד לבוא דידוע מ"ש דעכשיו ההלכה בבית הלל שהם כנגד בחי' חסד אבל לעתיד לבוא יהי' ההלכה כב"ש שהם בחי' גבורות).

ובהמשך הפסוק, מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור, כאן מרומז גם שיטת האוהב ישראל שיחזור בחי' "לעולם ועד", וכן בסוף הפרק ויברך כל בשר שם קדשו, לעולם ועד, ודו"ק.

ה. והתבוננתי שוב בגמ' חגיגה י"ג ע"ב, ונראה לענ"ד לומר דבעצם שתי השיטות מרומזות בגמ' גופא, דהגמ' מקשה שם הי מינייהו אימעות (איזה כנפים נתמעטו מהחיות) אמר רב חננאל אמר רב אותן שאומרות שירה בהן כתיב הכא ובשתים יעופף וקרא זה אל זה ואמר וכתוב התעייף עיניך בו ואיננו, ורבנן אמרי אותן שמכסות בהן רגליהן.

ואפשר לפרש דרב חננאל אמר רב שסובר שנתמעטו הכנפיים שאומרות שירה בהם זה כנגד בחינת "כבוד מלכותו", וכמ"ש בזהר חדש שיר השירים דף ס"א במדרש הנעלם דבזמן חורבן בית המקדש נאמר וישחו כל בנות השיר שזה מוסב על המלאכים שהיו משוררים תמיד שהם הפסיקו לשיר, כי הסתלק "הכבוד למעלה למעלה" – ובפירוש הסולם, היינו שהכבוד שהוא המלכות, מסתלק למעלה למעלה, ע"כ. הרי מפורש יוצא ששירת המלאכים תלויים בבחי' הדרגא של "כבוד מלכותו". ולפי שיטת הרבנן שנתמעטו הכנפים התחתונים המכסות רגליהן זו כנגד הדרגא התחתונה של "לעולם ועד".

שוב ראיתי שכבר קדם לי בזה בספר בני שלשים פרשת וישב דף ס"ד לתלות פלוגתא דהני צדיקי במח' בגמ' חגיגה הנ"ל עיי"ש. וכן פירש הגאון רבי שלמה אליעזר אלפנדארי זצ"ל הסבא קדישא, בספר יקהל שלמה (נדפסו דבריו בקובץ מקבציאל גליון א' דף ז').

ו. ועיין בסוף משניות זרעים בליקוטאים מהגר"א זצ"ל (בסוף פי' שנות אליהו) ששם כתוב בשמו פירוש לתפלת מוסף ביו"ט "גלה כבוד מלכותך עלינו", כמו שהכאנו לעיל באות א' בשם הנועם אלימלך שנתמעט התיבות של כבוד מלכותו.

ובמכתב מאליהו ח"ה עמ' 284 הביא דבריו והוסיף דבתקי"ז שם כתוב דהששה כנפים הם לא רק כנגד השש תיבות של ברוך שם וכו' אלא גם כנגד השש תיבות של הפסוק שמע ישראל וגו', וא"כ בזמן חורבן בית המקדש נתמעט ג"כ לפי הגר"א בחי' ה' אלהינו התיבות האמצעיות הדומות לכבוד מלכותו.

ופי' שם הסבר הענין, דהחורבן בית המקדש שבלב לא יבחין עוד האדם אחדות הדין והרחמים, כי ה' הוא בחי' רחמים, ואלהינו הוא דין, דהיינו שנחסר הבחנת הטוב שביסורים שהכל לטובה, עכ"ד.

ולענ"ד אפשר להוסיף דלפי שיטת האוהב ישראל שנתמעטו הדרגא התחתונה של "לעולם ועד",

כאן בשמע ישראל יחסר המילים האחרונות ה' אחד, ומבואר בפשטות לפי דברי רש"י בחומש שהבאנו לעיל אות ד', שעכשיו אין הכרה של ה' אחד אצל אומות העולם, ודו"ק.

ז. ודבר נפלא כתוב בספר ליקוטי חש"ם מהאריז"ל דף כ"ח על הגמ' חגיגה הנ"ל דמפורש יוצא מדבריו דהשש כנפים הם כנגד ששה סדרי משנה ובזמן החורבן של בית המקדש יונקים החצונים מבחי' נצח והוד ולכן אמעיתי כנפים החיות ולא נשארו רק ארבע, וכן במשניות סדר קדשים וטהרות נתמעטו בעו"ה שאינם נוהגים עתה, עיי"ש. (ועיין עוד בספר הליקוטים פרשת כי תצא דף ש"ו).

ובספר יהל אור ביאורים מהגר"א על הזוה"ק בליקוטים בסוף חומש שמות, הביא דבריו וכתב דזה אליבא דרבנן בגמ' חגיגה שאותן שמכסות רגליהן נתמעטו עיי"ש, ולא ביאר לאוקמי את שיטת רב בזה לענין הששה סדרים וצ"ע.

ועיין עוד אדרת אליהו האוינו ל"ב ובהגהות באר יצחק שם דף 677, 678, דכתב דנתמעטו כנפי החיות ונשארו ד' פעמים כנף סוד ת"ר סדרי משנה לבד, וג"כ נשארו ד' סדרים ושנים נשארו קבועים בתורה שבכתב ולא נתגלו בתורה שבע"פ עיי"ש. ולא ביאר שם מפורש איזה סדרים "לא נתגלו בתורה שבע"פ".

ובתלמוד בבלי המבואר חגיגה ג' ע"ב בהערות כ' דכוונתו לסדרים זרעים וטהרות אשר לרובו של כל א' מהם לא נתחברה גמ' (ועיי"ש שציין לספר ילקוט ישעיהו ואינו תחת ידי לעיין בו).

אבל קשה לי דלפי דבריו הגאון סותר את עצמו מביאורו בזוה"ק שהבאתי שדעתו שהמיעוט הוא בקדשים וטהרות.

ועיין עוד בערוגת הבשם הקדמון לרבי אברהם ב"ר עזריאל ח"ג דף ס"ז, ובאמרי שפר לר' יהודה ב"ר משה חלאווה דף ש', וברבינו בחיי במדבר ט"ו ל"ח, וביערות דבש ח"א דף צ"ה צ"ט, ובתוס' סנהדרין ל"ז ע"ב ד"ה מכנף ובמרגלית הים שם, ובחנוכת התורה ליקוטים הושע אות קפ"ב, ובשפת אמת פרשת שלח תרמ"ז-תרמ"ח ד"ה בפרשת, ובפרשת ויקרא תרמ"ז-תרמ"ח, ובעבודת ישראל ליקוטים או"ח סי' נ"ה, ובישמח משה פרשת אמור דף כ"ו, ובישמח ישראל פרשת ויחי ד"ה ולבאר דברי, ובשם משמואל פרשת אמור שנת תרע"ד ד"ה במד"ר פ' כ"ו, ובדברי תורה מהדורא ב' סי' ס"ו.

ויה"ר שיבנה בית המקדש במהרה בימינו וימלא הארץ דעה את ה' בקרוב ממש אמן.

